

23 Μαΐου, 1996

[ΠΙΚΗΣ, Π., ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ, ΚΑΛΛΗΣ, Δ/στές]

ΔΗΜΗΤΡΑΚΗΣ ΣΙΛΒΕΣΤΡΟΥ,

Εφεσείων,

v.

ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ,

Εφεσίβλητης.

(Ποινική Έφεση Αρ. 5897).

-
- 5 Αμελής οδήγηση, κατά παράβαση των Άρθρων 8 και 19(1)(4) του περί Μηχανοκινήτων Οχημάτων και Τροχαίας Κινήσεως Νόμου, 1972 (Ν. 86/72) — Σύγκρουση αυτοκινήτου με πεζή που διασταύρωνε λεωφόρο — Πως θεμελιώνεται το αδίκημα της αμελούς οδήγησης — Ποίο το μέτρο της προσήκουσας προσοχής και ποίο το καθήκον για επιμέλεια.
- 10 Ευρήματα γεγονότων — Το πρωτόδικο δικαστήριο είναι το κατ' εξοχήν αρμόδιο δικαστήριο για τη διαπίστωσή τους — Πότε δικαιολογείται επέμβαση του Εφετείου.
- 15 Συμπεράσματα του πρωτόδικου δικαστηρίου και εφαρμογή του Νόμου — Το Εφετείο έχει την ίδια ευχέρεια όπως και το πρωτόδικο δικαστήριο, να καταλήξει στα δικά του συμπεράσματα.
- 20 Παρέμβαση του δικαστηρίου κατά τη διάρκεια της δίκης — Πότε και υπό ποιες συνθήκες είναι επιτρεπτή — Εφαρμοστέες αρχές.
- 25 Συνταγματικό Δίκαιο — Σύνταγμα, Άρθρο 30.2 — Διασφαλίζει το δικαίωμα για ακριβοδίκαιη δίκη.
- Στις 24.3.92, γύρω στις 6.30 μ.μ., ο εφεσείων οδηγούσε το αυτοκίνητό του στη Λεωφόρο Φανερωμένης (η Λεωφόρος) στη Λάρνακα, με κατεύθυνση τη Λεωφόρο Αρτέμιδος. Συγκρούστηκε με την Μ.Κ. 2 που διασταύρωνε το δρόμο από δεξιά προς αριστερά σε σχέση με την πορεία του αυτοκινήτου. Το πλάτος του δρόμου είναι 6.20 μ. και το σημείο σύγκρουσης απείχε 1 μέτρο από την αριστερή άκρη της ασφάλτου σύμφωνα με την πορεία του εφεσείοντα. Η

Μ.Κ. 2 παρόλο που φορούσε σκούρα ρούχα και αν και ήταν ορατή από απόσταση 40 μέτρων από την κατεύθυνση που οδηγούσε ο εφεσείων, έγινε αντιληπτή από αυτόν όταν βρισκόταν επί της διαχωριστικής άσπρης γραμμής και απείχε γύρω στα 20 μ. από το αυτοκίνητο του, το οποίο έτρεχε με ταχύτητα 40-50 χ.α.ω.

5

Κατά το χρόνο του δυστυχήματος ο ηλεκτρικός λαμπτήρας του δρόμου, που βρισκόταν σε απόσταση 10.40 μ. από το σημείο σύγκρουσης δεν λειτουργούσε κανονικά.

10

Το πρωτόδικο δικαστήριο έκρινε τον κατηγορούμενο ένοχο αμέλειας λόγω του ότι ενώ είχε την ευχέρεια να εντοπίσει την πεζή έγκαιρα, δεν έβλεπε προσεκτικά και με τη δέουσα παρατηρητικότητα για να αντιληφθεί τι γινόταν μπροστά του. Επίσης λόγω του ότι παρέλειψε να λάβει υπόψη τα σταθμευμένα αυτοκίνητα στο αριστερό παγκέττο του δρόμου σε συνδυασμό με την ύπαρξη εκκλησίας που βρισκόταν στη δεξιά πλευρά του δρόμου και εν όψει του ενδεχομένου διασταύρωσης πεζών από δεξιά προς αριστερά, να οδηγήσει σαν λογικός οδηγός με ιδιαίτερη προσοχή υπό τις περιστάσεις.

15

20

Οι λόγοι της έφεσης εστρέφοντο κατά των ευρημάτων του πρωτόδικου δικαστηρίου, ειδικότερα κατά του ευρήματος της ορατότητας από απόσταση 40 μ. και επίσης κατά των συμπερασμάτων του και της εφαρμογής του Νόμου. Σαν επιπρόσθετος λόγος έφεσης προβλήθηκε η κατά τον εφεσείοντα, αδικαιολόγητη και λανθασμένη παρέμβαση του δικαστηρίου στο τέλος της μαρτυρίας του Μ.Κ. 1 με αποτέλεσμα τον δυσμενή επηρεασμό των δικαιωμάτων του για ακριβοδίκαιη δίκη.

25

Το Εφετείο απέρριψε την έφεση για τους πιο κάτω λόγους:

30

Τα ευρήματα του πρωτόδικου δικαστηρίου δικαιολογούνται πλήρως από τη μαρτυρία που είχε ενώπιόν του. Η επέμβαση του Εφετείου δικαιολογείται όταν καταφαίνεται εξ αντικειμένου ότι τα ευρήματα του πρωτόδικου δικαστηρίου, η διαπίστωση των οποίων ανάγεται κατ' εξοχήν στην αρμοδιότητά του, είναι εσφαλμένα.

35

Η έλλειψη της προσήκουσας προσοχής θεμελιώνει το αδίκημα της αμελούς οδήγησης το οποίο δημιουργεί ο Νόμος. Το μέτρο της προσήκουσας προσοχής είναι εκείνο του μέσου συνετού και σώφρονα οδηγού. Το καθήκον για επιμέλεια συναρτάται με τα γεγονότα της κάθε υπόθεσης και το καθήκον για λήψη εξαιρετικά αποτρεπτικών μέτρων γεννάται όταν εκδηλωθεί κίνδυνος στο δρόμο για την ατοφυνγή του οποίου ο συνετός οδηγός πρέπει να ενεργήσει.

40

Κίνδυνος μπορεί να προκύψει στην απόπειρα διασ' αύρωσης δρόμου από πεζό. Αν ο κατηγορούμενος οδηγούσε με τη δέουσα παρατηρητικότητα θα εντόπιζε την πεζή ενωρίτερα και θα απέφυγε το δυστύχημα με τη λήψη των δεόντων μέτρων. Κατά συνέπεια ορθά κρίθηκε ένοχος για αμελή οδήγηση.

Το συμπέρασμα του πρωτόδικου Δικαστηρίου σύμφωνα με το οποίο ο κατηγορούμενος οδηγούσε με ταχύτητα πέραν του ορίου που επιτρέπεται από την ακτίνα των φώτων του, δεν μπορεί να έχει καθολική εφαρμογή αλλά συναρτάται με τις συγκεκριμένες συνθήκες τροχαίας και άλλες συναφείς περιστάσεις. Ο εφεσείων υπό τις συνθήκες της παρούσας υπόθεσης είχε αυξημένο καθήκον να οδηγεί με ταχύτητα που θα του επέτρεπε να αντιδράσει σε λογικά προβλεπτούς κινδύνους.

Ο Δικαστής μπορεί να θέτει ερωτήσεις στους μάρτυρες σε οποιοδήποτε στάδιο της δίκης. Ωστόσο δεν πρέπει να υποβάλλει τέτοιες ερωτήσεις που τείνουν να καταδείξουν ότι έχει ικανοποιηθεί για την ενοχή του κατηγορουμένου ή να τον αντεξετάζει κατά την κύρια εξέταση με τρόπο που να φαίνεται ότι δεν βοηθά τόσο τον κατηγορούμενο όσο την κατηγορούσα αρχή.

Οι παρεμβάσεις του πρωτόδικου δικαστηρίου στην παρούσα υπόθεση, αποτελούντο από ορισμένες διευκρινιστικές ερωτήσεις και δεν εμπόδισαν το συνήγορο υπεράσπισης να πράξει το καθήκον του, ούτε εμπόδισαν τον κατηγορούμενο ή τους μάρτυρές του να περιγράψουν την υπόθεση με τον δικό τους τρόπο. Κατά συνέπεια δεν αποτελούν λόγο για ακύρωση της καταδίκης.

Η έφεση απορρίπτεται.

Υποθέσεις που αναφέρθηκαν:

Bullows ν. Νεοφύτου και Άλλης (1994) 1 Α.Α.Δ. 41,

Βασιλείου ν. Αστυνομίας (1994) 2 Α.Α.Δ. 202,

Mittel ν. Αστυνομίας (1994) 2 Α.Α.Δ. 217,

Constantinou ν. Katsouris and Another (1975) 1 C.L.R. 188,

Fardon ν. Harcourt-Rivington [1932] All E.R. 81, 83 (H.L.),

Evangelou and Another ν. Ambizas and Another (1982) 1 C.L.R. 41.

Έφεση εναντίον Καταδίκης.

Έφεση εναντίον της καταδίκης από Δημητράκη Σιλβέστρου ο οποίος κρίθηκε ένοχος στις 4 Απριλίου 1994 από το Επαρχιακό Δικαστήριο Λάρνακος (Αριθμός Ποινικής Υπόθεσης 11313/92) στην κατηγορία αμελούς οδήγησης κατά παράβαση των άρθρων 8 και 19 (1) (4) του περί Μηχανοκινήτων Οχημάτων και Τροχαίας Κινήσεως Νόμου του 1972 και καταδικάστηκε από Μ. Μαυρονικόλα Ε.Δ. σε πρόστιμο Λ.Κ.35.- 5

Γ. Λουκαΐδης, για τον Εφεσείοντα. 10

Ε. Ζαχαριάδου (κα), για την Εφεσίβλητη.

Cur. adv. vult. 15

ΠΙΚΗΣ, Π.: Την απόφαση του Δικαστηρίου θα δώσει ο Δικαστής Π. Καλλής.

ΚΑΛΛΗΣ, Δ.: Ο εφεσείων κρίθηκε ένοχος πάνω σε μια κατηγορία για το αδίκημα της αμελούς οδήγησης, κατά παράβαση των άρθρων 8 και 19(1) (4) του περί Μηχανοκινήτων Οχημάτων και Τροχαίας Κινήσεως Νόμου, 1972 (86/72). 20

Ενώ οδηγούσε το αυτοκίνητό του στην Λεωφ. Φανερωμένης (“η Λεωφόρος”) στη Λάρνακα με κατεύθυνση τη Λεωφ. Αρτέμιδος κτύπησε την πεζή - Μ.Κ.2 - ενώ η τελευταία διασταύρωνε τη Λεωφόρο από δεξιά προς τα αριστερά σύμφωνα με την πορεία του εφεσείοντα. 25

Τα γεγονότα που περιβάλλουν την διάπραξη του αδικήματος, όπως τα έχει διαπιστώσει το πρωτόδικο δικαστήριο, έχουν ως πιο κάτω: 30

Στις 24.3.92 και γύρω στις 6.30 μ.μ. ο εφεσείων οδηγούσε το αυτοκίνητό του με αρ. εγγραφής ΝG 352 τη Λεωφόρο με κατεύθυνση τη Λεωφόρο Αρτέμιδος. Η Λεωφόρος στη σκηνή του δυστυχήματος έχει πλάτος 6.40 μ. και χωρίζεται στη μέση με άσπρη συνεχή γραμμή. Δεξιά της πορείας του εφεσείοντα υπάρχει χωμάτινο “παγκέττο” πλάτους 1.50 μ. και αριστερά του πλάτους 6.20 μ. Ο δρόμος εκεί είναι ευθύς. Το σημείο σύγκρουσης απέχει 1 μέτρο από την αριστερή άκρη της ασφάλτου σύμφωνα με την πορεία του εφεσείοντα. Σε σχέση με το σημείο σύγκρουσης η ορατότητα από την κατεύθυνση του εφεσείοντα εκτείνεται στα 200 μ. και προς κατεύθυν- 35 40

ση της Λεωφόρου Αρτέμιδος στα 60 μέτρα. Σε απόσταση 10.40μ. από το σημείο σύγκρουσης υπάρχει πάσσαλος με ηλεκτρικό λαμπτήρα ("ο πρώτος λαμπτήρας") ο οποίος δεν λειτουργούσε κανονικά κατά το χρόνο του δυστυχήματος. Σε απόσταση 36 μ. από τον πρώτο λαμπτήρα και προς την κατεύθυνση από την οποία ερχόταν ο κατηγορούμενος υπάρχει άλλος λαμπτήρας και σε απόσταση 32 μ. προς την κατεύθυνση της Λεωφόρου Αρτέμιδος υπάρχει ακόμη ένας λαμπτήρας. Ο φωτισμός των λαμπτήρων - όπως το έθεσε το πρωτόδικο δικαστήριο - "ξεπερνούσε ελάχιστα το δρόμο". Η ορατότητα με "οβηστό" το πρώτο λαμπτήρα περιοριζόταν στα 40 μ. σύμφωνα με την πορεία του εφeseίοντα. Η πεζή (Μ.Κ.2) "έστω και με την σκουρόχρωμη ενδυμασία που έφερε, ήταν ορατή από απόσταση 40 μέτρων από κατεύθυνση που οδηγούσε ο κατηγορούμενος".

Κατά τον ίδιο χρόνο οι Μ.Κ.2 και 3 βγήκαν από την εκκλησία Φανερωμένης και προχώρησαν στο χωμάτινο "παγκέττο" που βρίσκεται στα δεξιά της πορείας του εφeseίοντα. Στη συνέχεια προσπάθησαν να διασταυρώσουν τη Λεωφόρο "προς το απέναντι παγκέττο όπου βρισκόταν σταθμευμένο το αυτοκίνητό τους μαζί με άλλα. Κατά το ίδιο χρόνο και άλλα άτομα εξήλθαν της εκκλησίας και ο δρόμος είχε τροχαία κίνηση. Η πεζή - Μ.Κ.2 - προχώρησε περπατώντας πέραν του μέσου της λεωφόρου. Ένα μέτρο "πρωτού καλύψει όλη την επιφάνεια" της λεωφόρου κτυπήθηκε από το αυτοκίνητο του εφeseίοντα ο οποίος την αντιλήφθηκε όταν αυτή βρισκόταν επί της διαχωριστικής γραμμής και απείχε γύρω στα 20 μ. από κοντά της. Φρέναρε αλλά παρά τα 10.30 μ. ίχνη τροχοπέδησης που άφησε την κτύπησε με το μπροστινό μέρος του αυτοκινήτου του. Εκείνη την ώρα οδηγούσε με τα μεγάλα φώτα στην χαμηλή τους στάση και η ταχύτητά του ήταν 40-50 χ.α.ω".

Με βάση τις πιο πάνω διαπιστώσεις του το πρωτόδικο δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι "ο κατηγορούμενος δεν έλαβε αποτρεπτικά μέτρα όπως είχε καθήκον μόλις εκδηλώθηκε ο κίνδυνος".

Ο κίνδυνος - σύμφωνα με το πρωτόδικο δικαστήριο - εκδηλώθηκε "όταν η πεζή άφησε 'το παγκέττο' και άρχισε να διασταυρώνει το δρόμο και ο εντοπισμός της από τον κατηγορούμενο ήταν δυνατός". Ενώ δε ο εντοπισμός της ήταν δυνατός από απόσταση 40 μ. ο εφeseίοντας εντόπισε την πεζή από απόσταση 20 μ. όταν αυτή είχε φθάσει στη διαχωριστική γραμμή του δρόμου. "Ο κατηγορούμενος δεν εντόπισε την παρουσία της πεζής στο δρόμο έγκαιρα ενώ είχε την ευχέρεια, δεν έβλεπε προσεκτικά και με την δέουσα παρατηρητικότητα για να αντιληφθεί τι γινόταν μπροστά

του. Εν πάση περιπτώσει δεν οδηγούσε μέσα στα όρια της ορατότητας που του επέτρεπαν τα φώτα του οχήματός του με αποτέλεσμα να μην μπορέσει να σταματήσει έγκαιρα όταν την εντόπισε”.

Ένας άλλος - επικουρικός - λόγος αμέλειας, σύμφωνα με το πρωτόδικο δικαστήριο, συνίστατο στην παράλειψη του εφεσείοντα να λάβει υπόψη τα σταθμευμένα αυτοκίνητα στο αριστερό “παγκέ-το” του δρόμου σε συνδυασμό με την ύπαρξη της εκκλησίας. Έπρεπε σαν λογικός οδηγός να ανάμενε και να είχε προβλέψει ότι άτομα θα διακινούντο στο δρόμο και όφειλε να οδηγεί με ιδιαίτερη προσοχή για να μπορεί να σταματά με ασφάλεια μέσα στα όρια της ορατότητας που του επέτρεπαν τα φώτα του οχήματός του. 5 10

Οι λόγοι εφέσεως πάνω στους οποίους ο ευπαίδευτος συνήγορος του εφεσείοντα έχει επιδιώξει τον παραμερισμό της καταδίκης χωρίζονται σε τρεις ενότητες. 15

Η πρώτη ενότητα επικεντρώνεται στα πιο πάνω ευρήματα του πρωτόδικου δικαστηρίου. Υποστήριξε ο ευπαίδευτος συνήγορος ότι ήταν “αντίθετα με τη μαρτυρία”. Ειδικώτερα και σε σχέση με την ορατότητα υποστήριξε ότι το εύρημα ότι η ορατότητα του εφεσείοντα ως προς το θύμα ήταν η απόσταση των 40 μ. ήταν λανθασμένο. 20

Η δεύτερη ενότητα των λόγων εφέσεως στρέφεται εναντίον των συμπερασμάτων του πρωτόδικου δικαστηρίου και της εφαρμογής του Νόμου. Ο ευπαίδευτος συνήγορος του εφεσείοντα υποστήριξε ότι το πρωτόδικο δικαστήριο λανθασμένα και ή εφαρμόζοντας λανθασμένα το νόμο και τη νομολογία αποφάσισε ότι ο εφεσείων έπρεπε να πάρει επιπρόσθετα αποτρεπτικά μέτρα και ή αποτρεπτικά μέτρα προ της εμφανίσεως ή δημιουργίας του κινδύνου. Περαιτέρω υποστήριξε ότι το πρωτόδικο δικαστήριο λανθασμένα και ή εφαρμόζοντας λανθασμένα το νόμο και ή τη νομολογία ήρε και ή αποφάσισε ότι ο εφεσείων επέδειξε αμέλεια και ή ότι ήταν ένοχος της κατηγορίας που αντιμετώπιζε. 25 30

Με την τρίτη ενότητα των λόγων εφέσεως ο ευπαίδευτος συνήγορος του κατηγορουμένου υποστήριξε ότι: 35

“Το Πρωτόδικο Δικαστήριο έκαμε αδικαιολόγητη και ή λανθασμένη επέμβαση στο τέλος της μαρτυρίας του Μάρτυρα Κατηγορίας 1, 40

(α)σε θέμα που ήταν ξεκάθαρο και δε δικαιολογούσε καμία δικαστική επέμβαση διά διευκρίνηση,

(β) σε αντίθεση με το Δικαστικό Σύστημα Αντιπαρατάξεως (ADVERSARIAL SYSTEM),

5 (γ) επηρεάζοντας δυσμενώς τα δικαιώματα και ή την Υπεράσπιση του εφεσεύοντα.”

10 Έρρισμα για τον πιο πάνω λόγο εφέσεως αποτέλεσαν ορισμένες ερωτήσεις του δικαστηρίου προς τον εξεταστή της υπόθεσης - Μ.Κ.1 - μετά το τέλος της μαρτυρίας του. Οι ερωτήσεις εκείνες αναφέροντο στο θέμα της ορατότητας κατά την ώρα του δυστυχήματος.

ΠΡΩΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ - ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ:

15 Η νομολογία μας έχει παγιώσει τον κανόνα ότι η διαπίστωση των γεγονότων ανάγεται κατ' εξοχήν στην αρμοδιότητα του πρωτόδικου δικαστηρίου. Το Εφετείο δεν επεμβαίνει στα ευρήματα του πρωτοδίκου Δικαστηρίου, εκτός αν ο εφεσεύων ικανοποιήσει το Δικαστήριο ότι η αιτιολογία είναι ανεπαρκής ή ότι τα ευρήματα δεν
20 δικαιολογούνται από τη μαρτυρία θεωρούμενη στο σύνολό της. Για να δικαιολογείται η επέμβαση του Εφετείου πρέπει εξ αντικειμένου να καταφαίνεται ότι τα ευρήματα του δικαστηρίου είναι εσφαλμένα. Με απροθυμία επεμβαίνει στα ευρήματα γεγονότων, εκτός στις περιπτώσεις όπου η δικαιοσύνη το απαιτεί, όταν τα ευρήματα αυτά δεν είναι εύλογα επιτρεπτά με βάση τα πρωτογενή γε-
25 γονότα. (*Bullows v. Νεοφύτου και Άλλης* (1994) 1 Α.Α.Δ. 41).

Έχουμε εξετάσει τα ευρήματα του πρωτόδικου δικαστηρίου σε συνάρτηση με την ενώπιόν του μαρτυρία. Είμαστε ικανοποιημένοι ότι δικαιολογούνται πλήρως από τη μαρτυρία και δεν
30 υπάρχει πεδίο επέμβασής μας.

ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΝΟΤΗΤΑ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ:

35 Σύμφωνα με την πάγια θέση της νομολογίας μας το Εφετείο βρίσκεται στην ίδια καλή θέση όπως το πρωτόδικο δικαστήριο και έχει την ίδια ευχέρεια να καταλήξει στα δικά του συμπεράσματα. (*Bullows*, πιο πάνω).

40 Η οδήγηση συναρτάται με την προσήκουσα προσοχή. Η έλλειψη της θεμελιώνει το αδίκημα της αμελούς οδήγησης το οποίο δημιουργεί ο Νόμος. Το μέτρο της προσήκουσας προσοχής είναι εκείνο του μέσου συνετού και σώφρονα οδηγού. Το κριτήριο της

προσοχής λειτουργεί στο πλαίσιο των αντικειμενικών συνθηκών της συγκεκριμένης περίπτωσης (*Βασιλείου ν. Αστυνομίας* (1994) 2 Α.Α.Δ. 202). Το καθήκον για επιμέλεια συναρτάται με τα γεγονότα της κάθε υπόθεσης και το καθήκον για τη λήψη εξαιρετικά αποτρεπτικών μέτρων γεννάται αφού εκδηλωθεί κίνδυνος στο δρόμο για την αποφυγή του οποίου ο συνετός οδηγός πρέπει να δράσει. Κίνδυνος μπορεί να προκύψει αφότου ο πεζός αποπειράται να διασταυρώσει το δρόμο. (*Murrel ν. Αστυνομίας* (1994) 2 Α.Α.Δ. 217).

5

Στην κρινόμενη υπόθεση ο κατηγορούμενος εντόπισε την πεζή από απόσταση περίπου 20 μέτρων ενώ η ορατότητα του ήταν 40 περίπου μέτρα. Η παράλειψη του να την εντοπίσει σε ενωρίτερο στάδιο ορθά κρίθηκε από το πρωτόδικο δικαστήριο ότι αποτελούσε έλλειψη της δέουσας παρατηρητικότητας. Πρέπει να τονίσουμε, ότι ένας οδηγός υπέχει καθήκον τήρησης της δέουσας παρατηρητικότητας πάντοτε και κάτω από όλες τις περιστάσεις. (Βλ. *Constantinou ν. Katsouris and Another* (1975) 1 C.L.R. 188).

10

15

Αν ο κατηγορούμενος τηρούσε τη δέουσα παρατηρητικότητα θα εντόπιζε την πεζή ενωρίτερα και θα ελάμβανε πρόσφορα μέτρα για αποφυγή του δυστυχήματος. Ακολουθεί πως ορθά κρίθηκε ένοχος για αμελή οδήγηση.

20

Αναφορικά με το συμπέρασμα του πρωτόδικου δικαστηρίου σύμφωνα με το οποίο ο κατηγορούμενος οδηγούσε με ταχύτητα πέραν του ορίου που επιτρέπεται από την ακτίνα των φώτων του, έχουμε την άποψη πως το ζήτημα τούτο δεν μπορεί να διέπεται από κανόνα καθολικής εφαρμογής. Συναρτάται από τις συγκεκριμένες συνθήκες τροχαίας και άλλες συναφείς περιστάσεις. Π.χ. διαφορετικό είναι το σχετικό καθήκον όταν ένας οδηγεί σε υπεραστικό δρόμο με ελάχιστη τροχαία κίνηση παρά όταν οδηγεί σε κατοικημένη περιοχή με πυκνή τροχαία κίνηση και παρουσία πεζών. Στην κρινόμενη υπόθεση εν όψει του ότι ο δρόμος δεν εφωτίζετο επαρκώς ή και καθόλου, της ύπαρξης των πεζών, οι οποίοι εκείνη την ώρα έβγαιναν από την εκκλησία, και της ύπαρξης των σταθμευμένων αυτοκινήτων, ο εφεσείων είχε αυξημένο καθήκον να οδηγεί με ταχύτητα που θα του επέτρεπε να αντιδράσει σε λογικά προβλεπτούς κινδύνους. Παρέλειψε να οδηγεί με τέτοια ταχύτητα, όπως ορθά κρίθηκε από το πρωτόδικο δικαστήριο, και η παράλειψη του αυτή συνιστά αμέλεια.

25

30

35

40

Αν η δυνατότητα εμφάνισης κινδύνου είναι εύλογα εμφανής η μη λήψη προφυλάξεων αποτελεί αμέλεια. Αλλά αν η δυνατότητα εμφάνισης κινδύνου είναι μόνο μια δυνατότητα η οποία

ουδέποτε θα εγειρόταν στη σκέψη ενός λογικού ανθρώπου τότε δεν υπάρχει αμέλεια αν δεν πάρει ένας ασυνήθεις προφυλάξεις (*Fardon v. Harcourt-Rivington* [1932] All E.R. Rep. 81, 83 (H.L.)). Στην κρινόμενη υπόθεση λόγω των συνθηκών που επικρατούσαν στην σκηνή του δυστυχήματος η δυνατότητα εμφάνισης κινδύνου ήταν εύλογα εμφανής. Ακολουθεί πως ο εφεσείων έπρεπε να λάβει ιδιαίτερες προφυλάξεις. Να οδηγεί με χαμηλότερη ταχύτητα και να τηρεί τη δέουσα παρατηρητικότητα. Ορθά, κατά την άποψη μας, κρίθηκε ένοχος αμελούς οδήγησης. Ακολουθεί πως η έφεση του πρέπει να απορριφθεί.

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ:

Τα όρια παρέμβασης του δικαστηρίου οριοθετούνται στην *Evangelou and Another v. Ambizas and Another* (1982) 1 C.L.R. 41, 42. Υποδεικνύεται ότι το δικαστήριο μπορεί να παρεμβαίνει για να διασφαλίζει ότι η διαδικασία ακολουθεί την πορεία που προδιαγράφεται από τους κανόνες αποδείξεως και δικονομίας. Ωστόσο πρέπει ν' αποφεύγει να παρεμβαίνει πέρα από τα όρια που υποδεικνύονται πιο πάνω και ειδικά πρέπει να αποφεύγει τα αχρείαστα σχόλια τα οποία δυνατόν θα δημιουργούν την εντύπωση ότι κατέρχεται στην αρένα της δίκης. Πρέπει απαραίτητως να μένει μακριά από τη διένεξη που ξεδιπλώνεται ενώπιον του και να διατηρεί αυστηρά τη θέση του διαιτητή στη διάρκεια ολόκληρης της διαδικασίας.

Η προσέγγιση η οποία υιοθετείται από το "Criminal Procedure in Cyprus by A. N. Loizou and G. M. Pikis", σελίδα 110, ως προς την ευχέρεια του δικαστηρίου να υποβάλλει ερωτήσεις, κατοπτρίζει, όπως κρίνουμε, τη σωστή θέση επί του θέματος. Παραθέτουμε το σχετικό απόσπασμα:

"Το Δικαστήριο μπορεί σε οποιοδήποτε στάδιο της εξέτασης ενός μάρτυρα να του θέτει ερωτήσεις πάνω σε σχετικά ζητήματα. Το πιο κατάλληλο στάδιο άσκησης αυτής της εξουσίας είναι το στάδιο μετά την επανεξέταση και τότε μόνο σε σχέση με ζητήματα που εγείρονται από τη μαρτυρία τα οποία χρήζουν διευκρίνισης. Γενικά είναι ανάρμοστο για το δικαστήριο να εισάγει μαρτυρία με το να ερωτά ένα μάρτυρα πάνω σε ζητήματα τα οποία δεν είχαν εγερθεί στην κυρίως εξέταση ή στην αντεξέταση εκτός αν αυτό θεωρείται απόλυτα απαραίτητο προς το συμφέρον της δικαιοσύνης. Σε υποθέσεις στις οποίες ο κατηγορούμενος δεν αντιπροσωπεύεται από δικηγόρο αναγνωρίζεται μεγαλύτερη ευχέρεια παρέμβασης στο δικαστήριο.....".

Πρέπει να τονιστεί ότι η οποιαδήποτε παρέμβαση του δικαστηρίου πρέπει να εξετάζεται υπό το πρίσμα του άρθρου 30.2* του Συντάγματος. Μόνο σε περίπτωση που οι παρεμβάσεις τείνουν να καταδείξουν ότι ένας κατηγορούμενος δεν έχει τύχει ανεπιφύλακτης δίκης δικαιολογείται ακύρωση της καταδίκες. 5

Όπως αναφέρεται στον Archbold Pleading, Evidence and Practice in Criminal Cases, ο Δικαστής μπορεί να θέτει ερωτήσεις στους μάρτυρες σε οποιοδήποτε στάδιο στη διάρκεια της δίκης. Ωστόσο δεν πρέπει να υποβάλλει ερωτήσεις οι οποίες τείνουν να καταδείξουν ότι ο δικαστής έχει ικανοποιηθεί ότι ο κατηγορούμενος είναι ένοχος ή “να αντεξετάζει τον κατηγορούμενο όταν καταθέτει στη κύρια εξέταση σε τέτοια έκταση και με τέτοια αυστηρότητα έτσι ώστε να φαίνεται ότι δεν βοηθά τόσο τον κατηγορούμενο όσο την κατηγορούσα αρχή με την αντεξέταση”. 10 15

Παρεμβάσεις από τον Δικαστή στη διάρκεια της δίκης οδηγούν σε ακύρωση της καταδίκες, οσάκις ο δικαστής “το έχει καταστήσει αδύνατο για το συνήγορο υπεράσπισης να κάμει το καθήκον του και οσάκις οι επεμβάσεις είχαν αποτελεσματικά εμποδίσει τον κατηγορούμενο ή οποιοδήποτε από τους μάρτυρές του από του να πουν την ιστορία τους με το δικό τους τρόπο” (Archbold, πιο πάνω, παρα. 7-72). 20

Έχουμε εξετάσει το περιεχόμενο των παρεμβάσεων του πρωτόδικου δικαστηρίου στην κρινόμενη υπόθεση. Αποτελείτο από ορισμένες ερωτήσεις διευκρινιστικού χαρακτήρα. Ο Πρωτόδικος Δικαστής δεν έχει καθόλου ξεφύγει από τα παραδεκτά πλαίσια και για το λόγο αυτό ο σχετικός λόγος εφέσεως δεν μπορεί να πετύχει. 25 30

Η έφεση αποτυγχάνει και απορρίπτεται.

Η έφεση απορρίπτεται.

*Το άρθρο 30.2 προβλέπει:

“Έκαστος, κατά την διάγνωση των αστικών αυτού δικαιωμάτων και υποχρεώσεων ή οιασδήποτε κατ' αυτού ποινικής κατηγορίας, δικαιούται ανεπιφύλακτου, δημοσίας ακροαματικής διαδικασίας εντός ευλόγου χρόνου, ενώπιον ανεξαρτήτου, αμερολήπτου και αρμοδίου δικαστηρίου ιδρυομένου διά νόμου”.